

USİAD

Sayı: 34
Temmuz-Agustos
Eylül 2008

BELEDİYE

ULUSAL SANAYİCİ VE İŞ ADAMLARI DERNEĞİ'NİN YAYIN ORGANIDIR

Gümrük Birliği ve Türkiye

Rauf DENİKTAŞ:

**"Halkın Bir Kez Daha
Kandırılmasından
Korkuyorum"**

**TMBD'den
USİAD'a Ödül**

**Doğu Anadolu,
Su ve Emperyalizm**

Yıl: 9 Sayı: 34 ■ Temmuz-Ağustos-Eylül 2008

Dergimiz üç ayda bir yayımlanmaktadır

Yaygın süreli yayın

ULUSAL SANAYİCİ VE İŞ ADAMLARI

DERNEĞİ ADINA SAHİBİ:

Fevzi DURGUN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Samim UYKUSEVEN

Genel Yayın Yönetmeni
Pertev GENGİZ

Editör

Oktay GÜNEY

Görsel Yönetmen
Okay LAFÇIOĞLU

Bildiren Yönetim Yeri:

USIAD Genel Merkez:

Büyükdere Cad. Oya Sok.

Devran Apt. No: 2-1 Kat: 7 D: 13

34394 Mecidiyeköy-İSTANBUL

Tel: (0 212) 217 36 48 - 217 36 50

Faks: (0 212) 217 36 33

e-posta: iletisim@usiad.net

bildirendergisi@usiad.net

www.usiad.net

Danışma Kurulu:

(Alfabetik Sırayla)

Prof. Dr. Alpaslan Işıklı

Yrd. Doç. Barış Doster

Prof. Dr. Emin Gürses

Prof. Dr. Eren Omay

Prof. Dr. Erol Manisalı

Prof. Dr. Gülten Kazgan

Doç. Dr. İ. Yaşar Hacısalihoğlu

Mete Akyol

Murteza Çelikel

Şefik Soyuyüce

Prof. Dr. Şükrü Sina Gürel

Prof. Dr. İ. Reşat Özkan

Dr. Necip Habilemitoğlu

Cevdet İnci

Onursal Başkan

Kemal Özden

USIAD Ankara Şube:

Atatürk Bulvarı No: 175/21 Bakanlıklar

Tel-Faks: (0 312) 419 44 79

USIAD Denizli Şube:

Saltak Cad. No: 29 K: 6

Tel-Faks: (0 258) 264 27 28

USIAD İzmir Girişim Kurulu:

5709 Sk. No: 37 Karabağlar

Tel ve Faks: (0 232) 253 10 08

e-posta: tbayır@as-el.com.tr

Ofset Hazırlık ve Baskı:

Riva Ltd. Şti.

(0 216) 337 84 22

Dergimize gönderilecek yazılar e-posta ile iki sayfayı geçmeyecek şekilde gönderilmelidir. Yazılardan yazarlar, reklamlardan firmalar sorumludur. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

26

EKONOMİ

PROF. DR. ALİ NEJAT ÖLÇEN:
"EKONOMİDE TRAVMA"

36

DEĞERLENDİRME

DOÇ. DR. YILDIZ SERTEL:
"BUNALIMA KARŞI ULUSAL
BİRLİK FARZ"

30

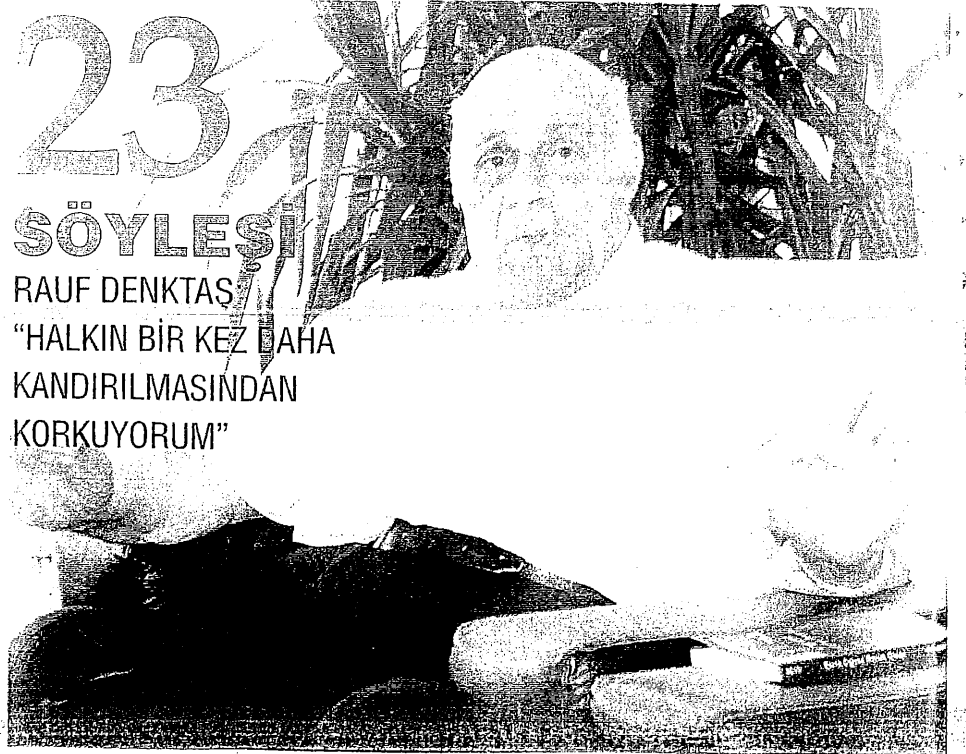
EKONOMİ

DR. ARZU AZER:
"KELEBEĞİN
KANATLARINDAKİ EKONOMİ"

39

SÖYLEŞİ

DURDUN YILDIZ:
"ANKARA'NIN SU SURUNU
GÜVEN SORUNUNA
DÖNÜŞMÜŞTÜR"

23

SÖYLEŞİ

RAUF DENKTAS:
"HALKIN BİR KEZ İHAHA
KANDIRILMASINDAN
KORKUYORUM"

Gümrük Birliği Maceramız Yararlı Oldu mu?

Yrd. Doç. Dr. Zahide Ayyıldız ONARAN
İstanbul Üniversitesi
İktisat fakültesi Öğretim Üyesi

Gümrük Birliği, Türkiye için tek taraflı bağımlılık macerasıdır. Gümrük Birliği'nin teorik olarak tanımı ise; belirli bir grup ülkenin kendi aralarında oluşturduğu ticarete sınırlandırmaların, engellerin kaldırılmasına yönelik kararların ve birlik dışında kalan ülkelere karşı ortak ticaret politikası yürütmeyi sağlayan iktisadi bütünleşmenin bir uygulamasıdır. Diğer bir ifade ile gümrük birliği için, üretim faktörlerinin özellikle emek ve sermayenin üye ülkeler arasında serbestçe dolaşımını sağlayan serbest ticaret bölgesidir ta-

numlamasını yapabiliriz. Gümrük Birliği'nin temel amaçları üye ülkelerin alan dışı ülkelere karşı rekabet gücünü daha da etkinleştirmek; verimliliği yükseltmek ve üretimi arttırmak olarak sıralanabilir.

Bu amaçlar doğrultusunda bu ülkelerin; tek bir Avrupa, ortak çıkarlar, güçlü, bütünleşmiş ticaret bölgesi alanı olmak yönündeki beklentileri sağlanmış olacaktır. Bu gücü gerçekleştirebilmek için de genelde AB'ye üye olan her ülke Gümrük Birliği'ne de üye olmakta ve Ortak Gümrük Tarifesini uygulamaya başlamaktadır. Bu genelin tek bir istisnası her zamanki gibi Türkiye'dir. Ülkemiz Avrupa Birliği'ne üye olmadan birçok engellerle üyelik süreci uzatılan tek ülke olmasına rağmen nedense Gümrük Birliği üyeliğine so-

runsuz kabul edilmiştir. Bu durum yapısal problemlerini tam anlamıyla çözememiş gelişmekte olan ülkelerin uluslararası alanda kendilerince büyük, gerçekte küçük kazançlar için vermiş oldukları ekonomik- politik bağımlılık tavizlerinin sonucudur. Gümrük Birliği gibi tavizler, Avrupa Birliği'nde statüsü Türkiye gibi olan ülkeler için -ki ülkemiz dışında başka örnek yok- beklenen kazançların yerine ne yazık ki ciddi kayıplara neden olmuştur ve olmaya devam etmektedir.

İsveçli iktisatçı Gunnar Myrdal tarafından 1959 yılında ortaya atılmış olan "Kutuplaşma Teorisi" gelişme farkları olan ülkeler arasında mal ve faktör hareketlerine dayalı bir ekonomik entegrasyona gidilmesinin iki ülke arasındaki gelişme farklarını arttıracığını vurgulamaktadır. Bu şekilde bir iktisadi bütünleşme gelişmekte olan ülkedeki sanayileşme çabalarını sona erdirecektir. Bu teoride gelişme düzeyi düşük olan ülkenin daha da fakir hale geleceği savunulmuş ve ispatlanmıştır. Aslında bu bağlamda bakıldığında bu kadar kısa bir süre olmasına rağmen Türkiye-Gümrük Birliği ilişkisinde bu teorinin doğruluğunu ispatlayan sonuçları gözlemlemekteyiz. Konuyu daha derinlemesine açıklayabilmemiz için dezavantajlarından önce Türkiye'nin Gümrük Birliğine üye olmasının altında yatan olumlu beklentilerine bakabiliriz. Bu etkiler teoriden de gelen statik ve dinamik etkiler açısından;

- Piyasa Genişlemesi
- Rekabet Gücü artışı
- Fiyat Düşmesi
- Ölçek Ekonomileri
- İstihdam Artışı

- Mali Yardım
- Teknolojik İlerleme
- Yabancı Sermaye Girişi olarak sıralanabilir.

Türkiye çok büyük ve genç nüfus oranına sahip olan ülkelerden bir tanesidir. Avrupa Birliği ve Gümrük Birliği bu nüfusa dolaşım olanağı tanyacaktır. Ancak aday ülkeler içinde üyelik sürecini bilinmeze attığı Türkiye'nin bu hakkı nasıl elde edebileceği tartışma konusudur. AB'ye diğer ülkeler ile aynı şart ve koşullarda üye olması gereklidir ki Gümrük Birliği de beklenen pozitif sonuçlarını gösterebilir. Ancak Türkiye Avrupa Birliği'ne üye olmamış, üyeliğe kabulü ertelenmiştir. Bunun nedenini açıklamak Avrupa kriterlerine göre mümkün olmamaktadır. Çünkü çok kısa sürede üyeliğe kabul ettiği ülkelerden Kıbrıs Rum Kesimi, Bulgaristan, Romanya vb gibi ülkelerin AB kriterleri sağladığını söylemek gerçekten mümkün değildir. Normlar önemli ise neden Avrupa Gümrük Birliği için tüm kapıları açılmıştır? Bunu irdelemek kesin şarttır. Bakıldığında, yukarıda sıraladığımız gibi tam dolaşım hakkı, tekstil ürünleri üzerindeki miktar kısıtlamaları lehimize sonuçlanmamıştır.

Avrupa Birliği'nin karar organlarında ülkelerin temsili nüfusa göre belirlenmektedir. Türkiye'nin genç ve büyük nüfusu bu açıdan avantaj sağlamaktadır. Ancak Türkiye'nin güçlü bir temsili AB için kabul edilebilir bir yapılanma değildir. Kabul etsek de etmesek de bu bir çifte standarttır. Ülkemizin eksiklikleri, tamamlaması gereken gelişmeleri, gerçekleştirmesi gereken ekonomik, sosyal, siyasal reformları vardır ve bunların en kısa sürede başarılması gereklidir. Ancak bu ülkeyi ciddi anlamda tek taraflı bir paylaşım ve bağımlılık içine sokmadan olmalıdır. AB diğer aday ülkeler için mali yardımlarla bu uyumlaştırma sürecini sağlatmışken bu ülkemiz için aynı standartlar geçerli olmamıştır. Böylece beklenen kazançlar çok küçük oranlarda gerçekleşmektedir. Bu nedenlerden dolayı Gümrük Birliği negatif etkilemiştir. Gümrük Birliği'nin Türkiye'ye kayıplarının yani olumsuzluklarının kısaca neler olduğunu ana başlıklar halinde sıralayabiliriz;

- Makro dengeler, üretim, bölüşüm

perspektifleri açısından istenilen sonuç sağlanamamıştır.

■ Türkiye AB'ye üye olmadan Gümrük Birliğine giren tek ülkede bu da ciddi dezavantajlar yaratmakta Türkiye'nin yükünü ağırlaştırmaktadır. Çünkü Ankara Anlaşması sırasında 6 olan ülke sayısı 15 daha sonra giderek artmıştır. Türkiye bütün bu ülkelere karşıda aynı taahhütleri üstlenmek zorunda kalmıştır.

■ Yüksek ithalat artışı nedeniyle özellikle sanayimizde hammadde ya da ara malların ithal ürünler olması dış ticaret açığını genişletecek ki (2008'de bu açığı görmekteyiz) döviz gereksinimi ortaya çıkaracaktır. Döviz gereksinimi yabancı sermaye girişi ile karşılanırsa dahi uzun dönem ekonomik etkileri gene negatiftir.

■ Gümrük Birliği tarifesi nedeniyle Türkiye'nin Yüksek Korumacılık sayesinde ülke içinde ürettiği malları bundan sonra ithal etmek durumunda kalabilir, hatta bu malların rekabet gücü yok olabilir.

■ AB teşvik politikasına uyum nedeniyle kaldırılması ihracatımızı azaltıcı etki yapmaktadır. Günümüzde görülen ihracat artışı beklenenin çok altında gerçekleşmiştir.

■ Türkiye zorunlu tavizler vermek zorunda kalmaktadır. Özellikle de AB'nin tanıdığı, taviz verdiği üçüncü dünya ülkelerine aynı tavizleri vermek zorundadır.

■ Türkiye'nin tarifesi ve bağdaşmayan tavizler vermektedir. Aynı durum ABD, Japonya gibi ülkeler içinde geçerlidir.

■ AB dışında ülkelerden ucuz girdi sağlayarak rekabeti arttırmayacaktır. Girdi fiyatları arttığı içinde rekabet gücü yok olacaktır. Günümüzde bu nedenle özellikle tekstil sektöründe ciddi bir daralma yaşanmaktadır.

■ Vergi kayıpları ve Gümrük Birliğine uyum sağlamak için yapılan kamu gideri artışları yeni vergiler konması zorunluluğunu çıkarmıştır. Çünkü Türkiye'ye AB'den diğer ülkelere yapılan yeterli mali yardım yapılmamıştır.

■ Tek yanlı bağımlılık söz konusudur. Türkiye'yi Avrupa'ya tek taraflı olarak bağlayarak istedikleri gibi basıklarını ve etkinliklerini sürdürebileceklerdir.

■ Türkiye AB'nin ekonomik mali ve ticari alanda çıkaracağı mevzuata kendi çıkarlarına aykırı da olsa uymak zorundadır. 6 Mart Belgesi ile TBMM bir kenara itilmiştir. Türkiye dünyaya AB'nin baktığı gözle bakmak zorundadır. Tam üyeler kararları alacak Türkiye uygulayacaktır. Bu uygulamaların kendisini nasıl etkileyeceğini düşünmeden oldukları gibi benimsemektedir.

■ Türkiye tek yanlı olarak AB hukukunun kendi hukukuna üstün olduğunu kabul etmiş bu hukuka bağlı hale gelmiştir.

■ 6 Mart Antlaşması Türkiye'yi siyasal olarak da AB'ye bağımlı kılmış adeta birliğin yönetimine dahi etmiştir. Denetim AB'dedir. İşte tüm bu dezavantajlar göz önüne alındığında kapitülasyonlar geri mi geldi? Biz bu senaryoyu daha önce görmedik mi? diye endişeleniyoruz. O günün koşulları düşünülürken kapitülasyonlar verilmesi gereken tavizler gibi görülmekteyken olumsuz etkileri uzun yıllar boyunca görülmüştür.

Sonuç olarak; AB'ye üye olamamış ve önünde üyelik konusunda ciddi belirsizliklere sahip gelişmekte olan bir ülkenin tam anlamıyla uluslararası alanda söz sahibi olabilmesi zor gözükmektedir. Bu nedenle daha üye olamamışken Gümrük Birliği'ne üye olunması günümüzde de görüldüğü üzere uzun vadede koşullar değiştirilmedikçe ülkemize kayıplar yaşatacaktır, ülkemizi aşağıya çekecektir. Zaten geçtiğimiz günlerde de net bir şekilde görülmüştür.

Yapısal problemlerin (eğitim sağlık sosyal güvenlik altyapı hukuk) tam anlamıyla çözümlenmesi, ekonomik sosyal ve siyasal istikrarın sağlanması, sosyal adaletin ilkelerinin tam anlamıyla geçerli olabilmesi, ülkemizin uluslararası arenada gücünü artırarak rekabet edebilme ve söz hakkı olabilmesi şansı verecektir. Bu eksiklikleri tamamlayarak masaya güçlü şekilde tekrar oturulması ve jeopolitik yapının avantajlarını da kullanarak restin çekilebilmesi gerekmektedir. Ekonomik açıdan tam bağımlı hale gelen, üretim kapasitesi düşen, genç sanayisi korunamayan sistem, ülkemiz gibi gelişmekte olan bir ülkeyi daha fakirleştirecektir. Tıpkı kutuplaşma teorisindeki gibi... ■